

**ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА
И СТРУЧНА СЛУЖБА ЧАЧАК ДОО**

Тел. 032/320-710, Факс. 032/320-712, e-mail: ovcar@yu1.net psscacak@psss.rs

Број 04

Датум и место издавања: 15.04.2014. Чачак

Тираж: 350

БИЛТЕН

АПРИЛ 2014.

САДРЖАЈ

- 1. Штете у воћним засадима услед снежних и кишних падавина** - Мр Бранко Танасковић
- 2. Стање усева стрних жита крајем априла 2014** - Дипл. инг Милан Дамљановић
- 3. Улога пољопривреде у производњи обновљиве енергије** - Дипл. инг Радован Шеварлић
- 4. Шљивине осе (*Hoplocampa sp.*)** - Дипл.инг Весна Нишавић
- 5. Паразити код оваца и крава** - Дипл инг Љиљана Ћурчић
- 6. Правилна мужа крава** - Дипл. инг Мирослав Јаћимовић
- 7. Рибизла** - Дипл. инг Снежана Драгићевић-Филиповић
- 8. Преглед доминантних цена са зелене пијаце за април 2014**

Штете у воћним засадама услед снежних и кишних падавина

У ноћи између 16. и 17. априла 2014. године поједина села општина Ариље и Лучани (углавном преко 550 m надморске висине) задесило је снежно невреме које је највеће штете причинило на воћним засадама. Јако влажан снег нападао је за кратко време од 10 до 50 cm- на појединим местима села Бреково, Бјелуша, Добраче, Северово, Висока и др., односно у вишим деловима Котраже, Вучковице, Каоне, Горњег и Доњег Дубца, села Бели камен и Пшаник.

Најочљивије су штете на засадама малине у овим крајевима, где је дошло до ломљења појединих делова изданка малине (највише овогодишњих прираста и делова изданка ове врсте), лишћа и пупољака, што је најдрастичније на сунчаним локалитетима, где је забележено нешто раније кретање вегетације).

Највеће штете снег је причинио на најбујнијим изданцима малине, где су поједини овогодишњи прирасти малине, углавном у вршним деловима изданка очењивани, чиме су и елиминисани у родном потенцијалу засада.

Знатно мање оштећења су била и на засадама купине, углавном у нешто слабијој кондицији. Такође, дошло је и до повијања и ломљења слабијих стубова и

лошије затегнутих наслона малине, као и ломљења делова круне шљива, јабука и крушака, углавном старијих воћних засада.

У време снежних падавина дневне Т нису биле испод 0° С.

У прелиминарном извештају комисије из Локалне самоуправе Општине Ариље, штете од снега на засадама малине процењују се на 30-35 %.

ПССС Чачак је посетила поједине парцеле са оштећеним културама, где су произвођачи добили савете за приоритетно санирање оштећених култура, њихову негу, заштиту и појачану прихрану у оваквим случајевима.

У тако оштећеним засадама приоритетно је чишћење поломљених делова изданка и изношење из воћњака, везивање преосталих здравих изданка и што хитнија заштита фунгицидним средствима, услед могућих инфекција оштећених биљака.

Томе је нарочито погодновало и веома влажно (кишовито) време са више сунчаних интервала које је било и у периоду након оваквих непогода

Ради интензивирања имунитета воћака, као и одрживог пораста летораста, фенофаза цветања и земања плодова, приоритетна је у оваквим случајевима и појачана прихрана оштећених засада, углавном амонијачним ђубривима (пр. КАН , АН и сл.) преко земљишта, као и фолијарним ђубривима (агродуал, мортоник, ferticare и др.).

У овом периоду вишедневне кишне падавине (уз снежне на поменутом брдском подручју) проузроковале су нагли пораст водостаја на рекама и бујичне поплаве, којим је више десетина хектара пољопривредних површина потпуно или делимично поплављено.

На подручју рада ПССС Чачак највише су страдали делови Лучана (села Ђераћ- где је поплављено 14 домаћинстава; Дљин; Крстац), Пилатовићи као и поједини ариљски атари села Груда, Дивљака, Вирово, Миросалци, Трешњевица и др.

Мр Бранко Танасковић

Стање усева стрних жита крајем априла 2014

На територији Моравичког округа пшеница је прошле јесени углавном посејана у оптималном року на око 8300 ха и у зиму је ушла у фази бокорења у веома добром стању. Захваљујући благој зими усеви су у фазу влатања ушли у одличној кондицији али често прегусти и пребујни. Сада су усеви у фази од формираног трећег коленца до појаве заставичара. У току марта пало је око 52 литра кише по квадратном метру а у априлу до данас око 103 литра. Овакви временски услови су проузроковали масовну појаву болести стрнина (Септорија, рђа, мрежасто жутило на јечмовима и сл) што у условима недовољне превентивне заштите ових култура у нашем крају као и немогућности уласка у парцеле и благовременог третирања може довести до значајног пада приноса и квалитета жита. Ситуацију додатно компликује претерана густина и висина усева што на овако расквашеним земљиштима у случају наставка неповољних временских прилика

може довести до полегања у наредном периоду (нарочито на кромпириштима). Прошле године је било веома много полегања и при знатно мањој количини падавина као и редјем склопу и висини усева. Поучени овим, служба је ове године на време дала препоруке како да се смањи густина усева као и висина биљака (применом препарата цикоцел).

Такоже је препоручено да се избегава било каква прихрана усева, нарочито оних бујнијих и заснованих на кромпириштима , што је код нас чест случај. Што се наредног периода тиче чим услови то допусте парцеле треба третирати фунгицидима а почетком цветања обавезно применити препарате против фузаријума иначе све ово може довести до тога да од одличних усева почетком пролећа, у току жетве добијемо пшеницу значајно умањеног приноса и лошег квалитета .

Дипл.инг Милан Дамљановић

Улога пољопривреде у производњи обновљиве енергије

Европска унија је поставила амбициозне циљеве за ширење употребе обновљивих извора енергије. Истовремено обновљиви извори енергије имају све већи економски значај за пољопривреднике јер пружају нов извор прихода. Једно од најзначајнијих питања у свету односи се на борбу против климатских промена и повећања сигурности снабдевања енергијом.

Најзначајни разлог за све већу заинтересованост светске популације за производњу енергије из обновљивих извора је свакако чињеница да је доступност других енергената, попут фосилних горива, јако ограничена. Биоенергија из шумарства и пољопривреде игра кључну улогу у решавању ових питања. У оквиру пољопривредне политике ЕУ велика пажња и помоћ се пружа пољопривреди и шумарству како би обезбедила биомасу за производњу обновљиве енергије у руралним подручјима. На овај начин се у великој мери смањује ефекат стаклене баште.

Биомаса у ЕУ се углавном обезбеђује из шумарства, које обезбеђује половину обновљиве енергије у ЕУ, затим из пољопривреде и органског отпада. Удео пољопривреде је још увек релативно скроман у односу на њен потенцијал, али се запажа тренд раста и повећања. Биомаса је доступна у многим подручјима у ЕУ, а може се наћи у чврстом, течном и гасовитом облику и може се користити за производњу електричне енергије, директно грејање. Енергетска политика у Европској унији има два основна циља:

- Повећање сигурности у области снабдевања енергијом
- Смањење негативних последица глобалног загревања (ефекат стаклене баште)

На основу законодавства ЕУ и Директиви 2009/28/ЕЦ постављени су циљеви који би требало да до 2020. године повећају удео енергије из обновљивих извора за 20 процената. Ово законодавство захтева од држава чланица да планирају раст производње енергије из обновљивих извора и доношење и разраду националних акционих планова који се тичу обновљиве енергије. Биогорива све више добијају на значају као адекватна замена за фосилна горива. Производња биетанола из биомасе је један од начина да се смањи како потрошња сирове нафте, тако и загађење животне средине.

Потенцијали Србије у производњи енергије из обновљивих извора су јако велики, и према неким проценама могли би да задовоље и до 50 процена укупне потрошње енергије у нашој земљи.

Поред чињеница да је употреба ове енергије еколошки прихватљивија и да су потенцијали јако велики, не треба заборавити и велики економски значај који огледа у чињеници да би масовније коришћење ове енергије довело и до отварања нових радних места, као и до развоја сеоске инфраструктуре.

Дипл. инг Радован Шеварлић

Шљивине осе (*Hoplocampa* sp.)

Род *Hoplocampa* обухвата више врста и све су веома штетне, а најпознатије су *Hoplocampa flava*- жута, *Hoplocampa minuta*-црна и *Hoplocampa rutilicornus* –мала шљивина оса и распрострањене су у свим регионима где се шљива гаји. Јављају се сваке године и појављују се истовремено. Све врсте су веома штетне и за сада представљају најопасније штеточине шљиве. Уколико се не предузимају мере за њихово сузбијање могу умањити приносе од 30 до 50 процената, а у засадима где се сузбијање ових штеточина не врши, оштећеност плодова може бити и до 98 процената.

Нападају само шљиву и имају једну генерацију годишње. Презимљавају у земљишту. Када се земљиште загреје на 10 °С на дубини од 5-10 цм имага излећу, што може бити непосредно пред цветање шљиве, а обично се поклапа са фенофазом, цветања или прецветавања шљиве.

Ако је током њихове појаве топло и суво време можемо очекивати јак напад, а ако је у овој фази хладно и влажно време напад

ове штеточине је обично слабији. Уколико се имага јаве у фази прецветавања онда нападају само оне сорте шљиве које касније цветају. После допунске исхране и копулације женке полажу јаја у чашицу полуотворених или отворених цветова шљиве. Ларве се пиле и продиру у тек формиране плодове. У унутрашњости плода се хране продирући до семене кућице. Оштећени плодови опадају, а ларве пре опадања плода прелазе у други плодић. Једна ларва тако може оштетити 4-5 плодова. Одрасле ларве са задњим плодом падају на земљу, напуштају га и одлазе у земљиште на дубину од 5-10цм где испредају кокон у коме презимљавају. Оштећени плодови лако се препознају по црним тачкицама на плодовима које представљају места где су се ларве убушиле у плод.

У нашим климатским условима сузбијање шљивине осе врши се у фази прецветавања шљиве или када опадне 75% круничних листића и када цветови шљиве више нису атрактивни за пчеле. У циљу заштите пчела од тровања произвођачи би, приликом сузбијања шљивине осе,

требало да поведу рачуна и о томе да ово третирања обаве у вечерњим часовима када пчеле нису у воћњацима и да пре третирања механички униште коровске биљке које су у фази цветања и које пчеле током дана радо посећују. За сузбијање шљивине осе уобичајено је коришћење препарата на бази активне материје диметоат, делтаметрин или инсектицида из групе неоникотиноида. Поред заштите шљиве од ове штеточине у овој фази потребно је шљиву заштитити и

од гљивичних обољења нарочито ако је кишовити период.

Што значи, да неком од поменутих инсектицида треба додати и фунгицид на бази активне материје каптан, дитианон или неки од фунгицида из групе дитиокарбамата (манкозеп, метирам, пропинеб).

Дипл. инг Весна Нишавић Вељковић

Паразити код оваца и крава

Паразити су организми који се хране на рачун домаћина на коме бораве. У зависности где паразитирају деле се на ендопаразите и ектопаразите. Ендопаразити живе у телу животиње (црева, плућа, срце...), док ектопаразити бораве на кожи и длаци животиње. Присуство паразита може да доведе до малих промена у понашању животиње, до изражених патолошких промена на ткиву, па чак у неким случајевима и до смрти.

Шуга оваца је болест која се углавном јавља у рано пролеће. Њени узрочници су гриње, шугарци. Лако се преноси уколико при куповини се не обрати да ли су грла заражена. Ако се не води довољно рачуна о добрим хигијенским условима, као и правилној исхрани, чешће се срећемо са овим проблемом. У том случају долази до пада имунитета па грла лакше оболевају. Примећује се учестало чешање. Прво се болест јави на грбену, а затим на леђима, врату, а после и на трбуху. Када су овце ошишане учавају се и отоци. Да би спречили ове појаве овце треба купати у воденим растворима акарицида. Овчарнике треба дезинфиковати, или оставити празне два месеца, колико је довољно да шугарци угину.

Пироплазмоза је болест домаћих животиња која се јавља у топлим месецима у пролеће, лето и почетком јесени. Узрок ове болести је крвни паразит-пироплазма, која се преноси преко крпеља. Од ње оболевају овце, козе, говеда, коњи. Крпељи су отпорни на временске непогоде, па могу да опстану. Покретљиви су у свим фазама развоја. Мужјаци угину након што оплоде женку. Када женка достигне дужину од 1 до 1,5 цм, спада са животиње и завлачи се на скривита места. Пошто положи јаја она угине. У потрази за храном пењу се на шибља, траве и корове и вребају прилику да се закаче на домаћина. Када се крпељ качи за домаћина након 48-72 сата из својих жлезда излучује шигелу која насељава еритроците домаћина. Крпељ се најрадије качи на места где лако буши кожу и лако долази до крвних судова. Та места су виме, полни органи, између предњих и задњих ногу. Њихово штетно дејство се испољава у стварању отрова, који приликом убода убацују у тело животиње, или сишући крв болесних животиња, које су преболеле неку болест нпр. грозницу, уносе у своје тело узрочнике тих болести које даље преносе на друге животиње. Без обзира на то да ли преносе узрочнике других болести или

излучују отрове њихово штетно дејство је у томе што сисањем крви изазивају

малаксалост, буше кожу и стварају могућност за продирање бактерија у

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА ЧАЧАК ДОО

Тел. 032/320-710, Факс. 032/320-712, e-mail: ovcar@yu1.net; psscacak@psss.rs

организам што се неповољно одражава на производњу, као и заостајање подмлатка у развоју. Уочава се повишена температура и до 42°C, животиња постаје анемична. Младе животиње лакше оболевају од

старијих, али им је и опоравак бржи него код старијих.

Дипл инг Љиљана Ћурчић

Правилна мужа крава

На квалитет намуженог млека утичу многи фактори спољне средине.

Због тога је веома битно правилно припремити виме краве пре муже и извршити правилну мужу која се одвија у неколико фаза:

Битни поступци пре, за време и након муже:

- Припрема вимена за мужу
- Предмужа или измузивање првих млазева млијека
- Масажа вимена
- Мужа
- Домузивање
- Дезинфекција сиса

Припрема вимена за мужу

подразумева чишћења, прања и дезинфекције вимена.

Предмужа

- измузивање првих млазева млека је једна од најважнијих фаза
- У посуду са двоструким или тамним дном измузу се прва 3-4 млаза из сваке четврти вимена.

Редовном контролом стања млечне жлезде путем испитивања првих млазева,

превентивно се делује на ширење оболења вимена

- посматрањем измузених млазева на тамној подлози посуде (Предмужна проба) запажају се евентуалне промене у млеку попут пахуљица, угрушака, гнојних и крвавих комадића,
- Још једна помоћна метода при дијагностиковању оболења вимена и индиректном утврђивању броја соматских ћелија у млеку је и проба ЦМТ (калифорнија маститис тест) брза стајска проба коју раде само ветеринари

Масажа вимена

- чишћењем и прањем вимена је прва фаза масаже
- масажом вимена стимулише се крава да "отпусти" млеко
- прво се масира једна половина вимена, затим друга половина

Мужа

- Једини природни начин испуштања млека из вимена је сисање које врши теле.

- Човек је ради својих потреба развио различите начине muže и сви они

покушавају да опонашају сисање телета:

ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА ЧАЧАК ДОО

Тел. 032/320-710, Факс. 032/320-712, e-mail: ovcar@yu1.net; psscacak@psss.rs

- Ручна мужа
- Машинска мужа

Правила пре, у току и након muže

- најмање пола сата пре muže не би требало вршити било какве активности у штали
- не хранити краву за време muže,
- обезбедити тишину у штали и из штале избацити псе, мачке, кокошке и друге животиње,
- поступци музача морају бити благи, јер грубо
- мужу вршити увек у исто време,
- не прекидати мужу због неких других послова,
- прилагодити број мужа количини млека коју крава даје.
- најчешће два пута дневно, а ако је крава млечнија и три пута.
- мужа три пута дневно може да повећа укупну дневну количину намуженог млека и до 20% при томе се повећава и масноћа млека,
- између две muže треба да буду једнаки временски размаци, нпр. ако се јутарња мужа врши у 6 часова, вечерња је у 18 часова,
- мужа треба да траје 5-8 минута, ни краће ни дуже,
- краве треба мусти по устаљеном редоследу,

- мужу би требало да обавља увијек иста особа, јер чак и промјена музача може да утиче на смањење количине намуженог млека,

- најмање пола сата након muže не дозволити крави да легне, јер у том периоду мишићи који отварају и затварају отвор сисног канала су отворени и у додиру сиса са прљавим лежиштем, прљавштина, а са њом и микроорганизми, лако улазе у виме.

Домузивање

- измузивање мањих количина млека које су заостале у вимену.

- управо у последњим млазевима млека налази се највише масти

заостало млеко врши притисак на виме и омета стварање нових количина млека, па се тако постепено смањује млечност крава.

Дезинфекција сиса

- веома брза и изузетно корисна операција

- након завршетка muže, потребно је извршити дезинфекцију са неком од средстава за дезинфекцију

- врши се једноставним урањањем сиса у дезинфицијанс

с обзиром да је сисни канал послје muže одређено време отворен, то дезинфекција сиса спречава продор микроорганизама у унутрашњост вимена.

Дипл. инг Мирослав Јаћимовић

Рибизла

Рибизла је род бобичастог воћа. Има плод у облику грозда, расте на великом грму глатких грана. Према боји плодова разликују се беле, црвене и црне врсте и сорте рибизле. Беле и црвене сорте имају киселкасто слadak, освежавајући укус, а црна рибизла је горког укуса.

По производњи рибизле наша земља је међу последњим земљама у Европи и свету. Производња рибизле не задовољава домаће потребе иако плодови имају веома велику хранљиву, и технолошку вредност а нарочито је богат у садржају витамина С и антоцијанина. Садржи доста шећера, беланчевина, минералних супстанци и танина. Користи се за јело у свежем стању, поред тога служе за справљање разних прерађевина: сокова, џемова, желеа, мармелада, сирупа.

Подизање засада црне рибизле захтева мања улагања него друге јагодасте воћне врсте. Успева на местима која су изложена сунцу и доброј вентилацији, али неопходна јој је и влага. Рибизла најбоље успева и рађа у планинским подручјима надморске висине од 600 до 800 м која се одликују прохладним летом, великом количином падавина и високом природном влажношћу ваздуха.

Рибизла је најзахтевнија култура из групе јагодастих воћака кад су у питању земљишта. Њој погодују дубока, средње

тешка, свежа, умерено влажна земљишта слабо киселе реакције (pH 5,5 до 6,5), богата хумусом и биогеним елементима, а нарочито калијумом и фосфором.

Не подноси сувише лака, песковита и алкална земљишта, а такође ни тешка, збијена и иловаста са екстремно киселом реакцијом. По типу земљишта рибизли одговарају гајњаче, делувијални наноси и алувијалне ледине а мање су погодна али се могу поправком лако довести на потребни ниво лаке смонице.

Најчешћи систем гајења рибизле је у реду без наслона, а појединачне биљке у облику жбуна. Оптимално растојање у засаду је 2,5 м између 1 м у реду између биљака. Рибизла 20 и више година остаје на једном месту, због тога земљиште за садњу треба добро припремити јер од тога зависи дуговечност и продуктивност засада.

С обзиром на дубину простирања корена рибизле дубоко орање или риголовање извести до дубине од 35 - 40 цм низ нагиб. На основу стања хумуса у земљишту потребна количина је 30 до 50 т/ха добро згорелог овчијег или говеђег стајњака. У исто време треба додати и средства за калцификацију ако је земљиште кисело.

Фрезирање комбиновано са сетвоспремачем за завршну фину обраду земљишта изводи се непосредно пред саму садњу у јесен или у пролеће.

Садња се може обављати у јесен од отпадања лишћа па до кретања вегетације у пролеће. Боља је јесења садња с обзиром на рано кретање вегетације ове воћке.

Дипл. инг Снежана Драгићевић-Филиповић

www.stips.minpolj.gov.rs

Доминантне цене са зелене пијаце за 15.04. 2014 године

ПОВРЋЕ		ВОЋЕ		МЛЕЧНИ ПРОИЗВОДИ	
Производ	Цена по јед.мере	Производ	Цена по јед.мере	Производ	Цена по јед.мере
Блитва	30	Ананас	200	Млади сир	350
Карфиол	250	Банана	130	Масни сир	400
Краставац	150	Јабука	30	Кајмак	600
Кромпир	40	Јагода	250	Јаја С	12
Лук бели	400	Лешник	1200	Јаја А	11
Лук црни	50	Лимун	140	Јаја Б	10
Паприка	300	Орах	800	Јаја Ц	8
Парадајз	200	Сува шљива	200	Пилад	370
Пасуљ бели	250	Смоква	250		
Пасуљ шарени	250				
Пасуљ жути	400				
Печурка	180				
Шаргарепа	50				
Тиквице	120				

Доминантне цене са сточне пијаце за 15.04. 2014 године

Сточна пијаца		Житарице	
Категорија	Цена по јед.мере	Производ	Цена по јед.мере
Јагњад	280	Кукуруз	24
Овце	120	Сточни јечам	26
Овнови за приплод	20.000	Пшеница	26
Прасад 15 кг	300	Сојина сачма	78
Прасад 25 кг	280	Сун.сачма	45
Шиљежад	230	Луцеркино бр.	50
Товљеници 80-120	200	Сено луцерке	18
Товљеници >120	180		